

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a Mgr. Tomáše Blažka v právní věci žalobce: **B. V.** proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 427/16, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 7. 2023, č. j. MSP-441/2023-OSV-OSV/2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 7. 8. 2023, č. j. 39 A 7/2023-9,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] V projednávané věci je řešeno zamítnutí žádosti žalobce o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrhu žalobce na ustanovení zástupce.

[2] Žalobce podal dne 24. 7. 2023 u Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) žalobu, kterou se domáhal zrušení výše nadepsaného rozhodnutí žalovaného, kterým žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 7. 6. 2023, č. j. 26 Si 61/2023-7 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňové rozhodnutí se týkalo žádosti žalobce o poskytnutí informace podané podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InfZ“). Z obsahu napadeného rozhodnutí Nejvyšší správní soud zjistil, že žalobce žádal o informaci: *„objasnit dle jaké právní normy os. K. Hora, v tomto případě Pitrová, činí úkony. Kdy byla vznesena její podjatost!“*. Žalobce současně v žalobě požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

[3] Krajský soud nyní napadeným usnesením zamítl žádost žalobce o přiznání osvobození od soudních poplatků (výrok I.) i návrh žalobce na ustanovení zástupce (výrok II.). Zároveň soud vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku za žalobu (výrok III.) a k odstranění vad žaloby (výrok IV.). Zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků

soud odůvodnil tím, že žalobce dlouhodobě iniciuje velký počet řízení týkajících se nejen problematiky svobodného přístupu k informacím, z nichž však není patrný vztah jeho žádostí o informace k podstatným okolnostem jeho životní sféry. Krajský soud připustil, že v některých řízeních žalobce osvobodil od soudních poplatků. Současně však připomněl, že již v minulosti byl žalobce ze strany krajského soudu poučen o tom, že navzdory své nepříznivé majetkové situaci nemůže do budoucna spoléhat na to, že osvobození od soudních poplatků bude zcela automatické, a upozornil ho, že bude nezbytné alespoň rámcově osvědčit podstatné okolnosti nasvědčující možnosti zásahu do jeho životní sféry. Žalobce však povahu požadovaných informací ani rámcově nevymezil a nesdělil, proč se dle jeho názoru týkají jeho životní sféry. Povahu požadovaných informací nebylo možné zjistit ani ze samotné formulace žádosti o informace. Vzhledem k tomu, že krajský soud dospěl k závěru, že v posuzovaném případě nebyly splněny podmínky pro osvobození žalobce od soudních poplatků, nemohl mu být ani ustanoven zástupce. Krajský soud nad rámec podotknul, že i pokud by bylo žalobci osvobození od soudních poplatků přiznáno, podmínky pro ustanovení zástupce by neshledal. Smyslem § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), totiž není poskytovat advokáta osobě, která kverulantním způsobem vytváří velké množství neúspěšných soudních sporů, jako je tomu v případě žalobce.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá výše označené usnesení krajského soudu kasační stížností, v níž současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Na základě kasační stížnosti žádá o změnu výroku: „*ad I+AI vyhovuje, ad III nepožaduje ad IV po realizaci ad I+II*“. Dle stěžovatele žalovaný postupuje podle protiústavní metodiky vytvořené Státní bezpečností v roce 1982 kvůli podpisu Charty⁷⁷ stěžovatelem a rozhodnutí žalovaného považuje za tendenční. Stěžovatel namítá, že krajský soud mu úmyslně odpírá jeho ústavní práva, a na toto jednání navazuje i Nejvyšší správní soud za účelem stranění protiprávnímu jednání žalovaného.

[5] Vyjádření žalovaného nebylo vyžadováno s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti usnesení o zamítnutí žádosti stěžovatele o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009-144).

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[6] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je projednatelná. Následně přezkoumal usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti, namítaných důvodů, včetně důvodů, ke kterým přihlíží z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.].

[7] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval návrhem stěžovatele na osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti a zda musí být zastoupen advokátem. V usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k závěru že „*stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]*“. V nyní projednávaném případě ovšem nebylo napadeným usnesením

pokračování

rozhodováno ve věci samé, a stěžovateli proto nevzniká povinnost soudní poplatky zaplatit. Nejvyšší správní soud proto o žádosti o osvobození od soudních poplatků nerozhodoval. Závěry rozšířeného senátu učiněné ve vztahu k soudnímu poplatku dále promítl rozšířený senát v uvedeném usnesení i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele: „*Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.*“ Zastoupení advokátem v tomto typu řízení tak není obligatorní. Nejvyšší správní soud se však dále zabýval otázkou, zda i přesto by v případě žalobce bylo zastoupení vhodné.

[8] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. může předseda senátu navrhopateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Z citovaného ustanovení vyplývá, že navrhopateli lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

[9] Nejvyšší správní soud neshledal splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv stěžovatele, neboť po zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele prokázána. Z obsahu kasační stížnosti lze vyvodit, čeho se stěžovatel kasační stížností domáhá. Ačkoliv velká část argumentace stěžovatele je ve vztahu k dané otázce irelevantní, kasační stížnost obsahuje odůvodnění, kdy stěžovatel označil i zákonná ustanovení, která měl dle jeho názoru krajský soud svým postupem porušit. Nejvyšší správní soud na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise může nikterak komplikovanou otázku neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce plně posoudit a věcně o ní rozhodnout, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[10] Následně Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Institut individuálního osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s., z něhož především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků.

[12] Smyslem a účelem osvobození od soudních poplatků je ochrana nemajetného účastníka řízení před odepřením přístupu k soudu. Účelem osvobození od soudních poplatků naopak není odbřemenit nemajetné účastníky řízení ve všech soudních sporech, včetně těch, které opakovaně a soustavně vyvolávají, ačkoliv nemají zjevný dopad do jejich životní sféry. V této souvislosti lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS, který zmiňoval krajský soud již v napadeném usnesení. Dle tohoto rozsudku i přesto, že je účastník nemajetný a osvobození od soudních poplatků by zde mohlo být na místě, soud mu osvobození může odepřít s ohledem na povahu sporu. To v případě, pokud účastník vede s různými veřejnými

institucemi velké množství sporů týkajících se poskytování informací dle InfZ, které často končí před soudy a tyto spory nemají vztah k podstatným okolnostem účastnickovy životní sféry (tedy se netýkají majetku, životních podmínek a podobných záležitostí účastníka). Dle tohoto rozsudku: „nelze přehlédnout, že kverulační, zjevně šikanózní, či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel práva na svobodný přístup k informacím. Jedním z nástrojů, jak zabránit zneužívání tohoto práva, a tím i jeho diskreditaci v očích veřejnosti i orgánů veřejné moci, proto musí být i citlivá regulace nadužívání tohoto práva v případech výše uvedených. Taková regulace může se za určitých okolností dít i cestou výjimečného odepření práva na osvobození od soudních poplatků.“

[13] Regulační funkcí soudních poplatků se Nejvyšší správní soud zabýval již ve svých předchozích rozsudcích ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011-22, nebo ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 Ans 14/2012-11, dle kterých: „Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků není proto stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu v případě sporů ohledně jeho práva na informace, rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace (neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c/s. ř. s.), ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoli úkonu správního orgánu bez ohledu na to, aby zvážil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.“

[14] Nejvyšší správní soud shledal, že regulační funkce poplatků se uplatní i v této projednávané věci. Krajskému i Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že žalobce v posledních několika letech inicioval desítky sporů týkajících se problematiky svobodného přístupu k informacím, a to s mizivou úspěšností (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 8. 2023, č. j. 5 As 153/2023-9). Z formulace požadovaných informací nelze zjistit, jakým způsobem tyto informace zasahují do životní sféry stěžovatele a povahu informací stěžovatel sám blíže nevysvětlil. Krajský soud tedy správně posoudil, že požadované informace nemají bezprostřední dopad na životní sféru stěžovatele.

[15] Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně skutečností, které odůvodňují osvobození účastníka řízení od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro soudní řízení, tíží tohoto účastníka řízení. Je tedy na něm, aby rozhodné skutečnosti nejen tvrdil, ale i doložil. Jak vyplývá z výše citované judikatury, v případě řízení ve věci svobodného přístupu k informacím je jednou z rozhodných okolností také to, zda se předmětné informace dotýkaly životní sféry navrhovatele. Krajský soud stěžovatele o těchto skutečnostech a o možných následcích jeho setrvání na dosavadním postupu opakovaně poučil v rozhodnutích, na která odkázal v usnesení ze dne 13. 4. 2023, č. j. 54 A 28/2023-2.

[16] Pokud stěžovatel uplatnil i přes poskytnutá poučení další podání, z něhož sice vyplývalo, že se týká přístupu stěžovatele k informacím a že stěžovatel i v tomto případě žádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, opět však neuvedl nic o povaze požadovaných informací a nesdělil, jak se vztahují k jeho životní sféře, nelze krajskému soudu vytýkat, pokud již stěžovatele nevyzýval k upřesnění žaloby a k doložení napadených rozhodnutí, a uzavřel, že stěžovatel nedoložil splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s., a tedy ani pro ustanovení zástupce pro řízení před krajským soudem dle § 35 odst. 10 s. ř. s.

pokračování

[17] S tvrzeními, která stěžovatel přdestřel v kasační stížnosti, se tak nelze ztotožnit. Krajský soud ani Nejvyšší správní soud neporušily základní práva stěžovatele, když nevyhověly jeho návrhům a poukázaly na stereotypnost podání stěžovatele, který obdobnou argumentaci neúspěšně uplatnil již v desítkách případů.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Nejvyšší správní soud kasačním námitkám nepřisvědčil a neshledal ani vadu, ke které by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Kasační stížnost proto zamítl podle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s.

[19] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení, žalovanému nevznikly náklady nad rámec úřední činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. října 2023

JUDr. Radan Malík
předseda senátu